

EĞİTİM HİZMETLERİNDE YERELLEŞME SORUNSALI: YEREL İDARECİLER VE MERKEZİ YÖNETİM YETKİLİLERİ AÇISINDAN AMPİRİK BİR DEĞERLENDİRME^{1*}

GÜLSÜM GÜRLER HAZMAN², MUSTAFA KÜÇÜKİLHAN³

ÖZ

Eğitim; kişinin yaşadığı toplum içinde yetenek, tutum ve diğer davranış biçimlerini geliştirdiği sürece verilen genel addır. Yaşam boyunca edinilen tüm bilgi veya tecrübeler kolay elde edilememekte, pek çok sorunla karşılaşmaktadır. Yapılan bu çalışmada, yaşanabilecek sorunlar eğitim hizmetlerinde yerelleşme çerçevesinde ele alınmıştır. Afyonkarahisar il merkezinde; merkezi idare olarak milli eğitim müdürlüğü yetkilileri (30 kişi) ve yerel idare olarak belediye yetkililerinin (30 kişi) eğitim hizmetlerinin yerelleşmesi durumunda karşılaşılabilecekleri muhtemel sorunlar değerlendirilmiştir. Eğitim hizmetlerinin yerelleşme sürecinde yaşanan sorunların tarafımızdan belirlenen 5 farklı kategoride, yerel yöneticiler ve merkezi idareciler açısından ne şekilde değerlendirildiğine odaklanılmıştır. Elde edilen bulgular çerçevesinde hem merkezi idare yetkililerinin hem de yerel yöneticilerinin eğitim hizmetlerinin yerelleşme sorunsalı karşısında özellikle sorunlar ve çözüm önerileri açısından hemfikir kaldıkları yani 2 grup arasında anlamlı bir farklılık olmadığı tespit edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Eğitim Hizmetlerinde Yerelleşme, Eğitim Hizmetleri Sorunları, Eğitim Hizmet Politikaları

JEL Kodları: I20

DECENTRALIZATION PROBLEMATIC in EDUCATIONAL SERVICES: AN EMPRICAL EVALUATION ACCORDING TO LOCAL ADMINISTRATORS AND CENTRAL GOVERNMENT AUTHORITIES

41

ABSTRACT

Education, in general as long as it develops skills, attitudes and other forms of behavior in the society in which the person lives. All these knowledge and experience acquired through life are not obtained easily and faced with many difficulties. These problems deal with in the context of decentralization in education services and the approaches of the central government and local authorities. The problems that can be faced in the decentralization process of education services by the national education authority (30 persons) as the central administration and the municipal authorities (30 persons) as the local administration. It is focused on how the problem evaluated by local managers and central administrators during the decentralization process of education services in 5 different categories determined by us. It was obtained that there is no significant difference between the two groups that means both are agree.

Keywords: Decentralization in Education Services, Problems of Education Services, Education Policies.

JEL Codes: : I20

---

¹ Geliş Tarihi: 14.11.2017 - Kabul Tarihi: 01.04.2018.

^{*}Bu Çalışma 12. Uluslararası Eğitim Yönetimi Kongresinde (11-13 Mayıs 2017, Ankara) Sunulmuş ve Bildiri Özet Kitapçığında özet olarak yayınlanmıştır. Çalışma Afyon Kocatepe Üniversitesi 15.SOS.BİL.01 nolu proje ile de desteklenmiştir.

²Doç. Dr., Afyon Kocatepe İİBF Maliye Bölümü gghazman@aku.edu.tr

³ Bilim uzmanı (Doktora Öğrencisi), Maliye Bölümü, mustafakucukilhan@aku.edu.tr

GİRİŞ

Odak noktası insan olan eğitim, kişilerin en temel yaşamsal faaliyetlerinin öğrenilmesi ile başlayıp hayatın her kademesinde çok farklı konulardan oluşan faaliyet alanıdır. Bu faaliyetin çok geniş bir alana hitap etmesinden dolayı gerek bireysel gerekse toplumsal açıdan problemlerle karşılaşmaktadır. Bu problemler de eğitim hizmeti alan veya verenler ve ikisi arasında köprü konumunda olan yöneticileri ilgilendirmektedir. Bu ilgi eğitim hizmetleri başlığı altında genel olarak ifade edilebilmektedir. Eğitim hizmetleri; öğretmenleri, öğrencileri ve idarecileri, programlarıyla toplumun tüm fertlerinin hayatının her kademesinde yer alan bir hizmet türü olup insanların beklentilerini ve isteklerini gerçekleştirme aracı olarak karşımıza çıkmaktadır. Burada ifade edilen aktörlerin ve unsurların herhangi birinde yaşanan bir olumsuzluk, eğitim hizmetinden beklenen başarının elde edilmesini geciktirebilmektedir.

Eğitim hizmetlerinde başarı kriterleri arasında yer alabilecek unsurlardan biri, kaliteli eğitim verilen ülkelerin gelişmişlik düzeyidir. Ülkede kişi başı ortalama eğitim süresi, toplam satılan gazete, dergi kitap vb. eğitim materyalleri sayısı, eğitime genel bütçeden ayrılan payın oranı, mesleki ve teknik eğitim olanaklarının düzeyi vb. hususlar da buna eklenebilir. Bu noktada eğitim hizmetlerinde toplumsal veya bireysel olarak istenen başarının gerçekleşebilmesi için devletlerin önemli miktarlarda maddi kaynaklar ayırdıkları bilinmektedir. Bu anlamda eğitimin bir kısmı zorunlu (ilköğretim gibi) bir kısmı da isteğe bağlı gerçekleşebilmektedir (halk eğitimi vb.). Zorunlu eğitim genellikle parasız olup ülkelerin özelliklerine göre tüm vatandaşlara aynı nitelikte verilememektedir (Taşdemir, 2006: 15). Bu durum eğitimde fırsat eşitsizliğine neden olabilmektedir. Eğitimde fırsat eşitsizliğinin giderilmesi hususunda ise pek çok araştırmacı eğitim hizmetlerinin yerelleşmesi önerisi etrafında araştırmalar yapmaktadır. Eğitim hizmetlerinin yerelleşmesi; merkezi yönetimin karar verme gücünün yerel yönetimlere (belediye vb.), sivil toplum örgütlerine veya okullara devredilmesini ifade etmekte olup sözü edilen yerelleşmenin hangi düzeyde gerçekleştirilebileceği tartışılmaktadır (Gözler, 2008: 29-30).

Eğitim hizmetlerinin yerelleşmesi alanında en çok tartışılan konulardan biri olan yerelleşmenin hangi düzeyde gerçekleştirilebileceği, fırsat eşitsizliği vb. sorunlar özellikle gelişmekte olan ve az gelişmiş ülkeleri daha çok ilgilendirmektedir. Gelişmekte olan ülkeler grubunda yer alan ülkemizde de eğitim hizmetlerinin yerelleşmesi süreci, eğitim hizmetlerinin daha etkin ve etkili sunulabilmesi açısından büyük önem arz etmektedir. Bu nedenle bu çalışmada eğitim hizmetlerinin sunumunda en büyük aktör olan Milli Eğitim Bakanlığı yöneticileri ve yerel yönetim temsilcilerinin eğitimde yerelleşme sürecinde karşılaşılabilecekleri muhtemel sorunların önceden tespit edilebilmesi amacıyla bölgesel perspektiften eğitim hizmetlerinde yerelleşme sorunsalı teori ve uygulama boyutuyla ele alınmıştır.

1. TÜRK MİLLİ EĞİTİM SİSTEMİ

Özünde ahlaksal bir etkinlik olan eğitim (Yayla, 2014:1) aynı zamanda yeni kuşaklara mevcut değer ve kültürün aktarılmasını sağlayan bir süreç olarak da nitelendirilebilir (Kerimoğlu, 1996:3). Bu süreçte bireyler planlı bir değişmeyi kendi istek ve beklentileri doğrultusunda gerçekleştirirler (Gürsel, 2012:1). Bu anlamda eğitim; bireyin kendisi ve toplum için mutluluğunun sağlanması, refahı yüksek daha iyi bir dünya sağlanmasında bir araç (Minzu, 2015:1) olarak da nitelendirilebilir. Eğitim sistemi, bir milletin geleceğinin teminatı olan eğitimin belirli bir plan, program çerçevesinde yürütülmesini ifade etmektedir. Eğitim politikalarının yerine getirilmesinde bir sıkıntı yaşamamak için eğitim sisteminin çok sağlam temeller üzerine kurulmuş olması gerekmektedir. Bunun için de eğitime erişimi teşvik edecek koşullar sağlanmalı ve söz konusu koşulların öncelikle ilk öğretim düzeyinde sağlam temeller üzerine kurularak yapılması gereklidir. Bu sayede daha iyi ve kaliteli bir eğitim sisteminin oluşmasını sağlanabilecektir (Oni vd. 2017:33). Bu doğrultuda Türkiye’de Cumhuriyetin ilanı ile birlikte eğitim sisteminde ciddi değişimler yaşanmıştır. Daha iyi ve daha kaliteli eğitim sisteminin oluşturulabilmesi noktasında ülkemizde eğitim alanında yapılan bazı düzenlemeler aşağıda Cumhuriyet sonrası Türk Milli Eğitim Sistemi’nin tarihsel gelişimi, Türk Milli Eğitim Sistemi’nin genel yapısı başlıkları altında ifade edilmiştir.

1.1. Cumhuriyet Sonrası Türk Milli Eğitim Sisteminin Tarihsel Gelişimi

Cumhuriyet sonrasında Türk Milli Eğitim sisteminin gelişimine bakıldığında, bu konuda önemli adımlar atılması amacıyla ve UNESCO’nun isteği üzerine Edgar Morin tarafından kaleme alınan, Geleceğin Eğitimi İçin Gerekli Yedi Bilgi” başlıklı eser dikkati çekmektedir. Edgar Morin (Edgar Nahoum) 1921 doğumlu Fransız filozof ve sosyologdur. Akademik disiplinler arasındaki sınırları reddeden disiplinler arası çalışmalarıyla tanınır.

Cumhuriyetimizin ilanından hemen önce doğan ve daha sonra UNESCO’nun talebi üzerine eğitim sistemimiz hakkında bir rapor hazırlayan ve eğitimle ilgili bazı ilkeler belirleyen Edgar Morin eğitim sistemi için gereklilik arz ettiği ilkeleri belirten, “Geleceğin Eğitimi İçin Gerekli Yedi Bilgi” isimli eserinde;

"1- bilmenin körlükleri: hata ve yanılsama, 2- akla uygun bir bilginin ilkeleri, 3- insanlık durumunu öğretmek, 4- dünyalı kimliği öğretmek, 5- belirsizlikleri göğüslemek, 6- anlamayı öğretmek, 7- insan türünün etiği" ilkeleri belirlemiştir (Erdem, 2012: 75).

Cumhuriyetin ilanı ile birlikte eğitim sistemimizin genel yapısı oluşturulurken de bu temel ilkelere benzer şekilde eğitim sistemimizin şekillendiği ve gelişmiş ülkelerin modern eğitim sistemlerinin yakalanmaya çalışıldığı bilinmektedir. Bu dönemde çıkarılan Eğitim Birliği Yasası (3 Mart 1924) ile eğitim kurumları Milli Eğitim Bakanlığı bünyesinde toplanmış pek çok başarılı sonuçlar alınmış ancak ilerleyen yıllarda gelişmiş ülkelerdeki çağdaş eğitim sistemi hedeflerine tam olarak ulaşamamıştır (Serter, 2014: 99).

Çağdaş eğitim sistemi hedeflerine tam olarak ulaşamaması noktasında eğitim sistemini daha iyi anlayabilmek için Türk Eğitim Tarihi'ni etraflıca incelemek gerekmektedir. Öncelikle eğitim tarihinin tarih anabilim dalının bir alt bilim dalı olduğunun bilinmesinde yarar görünmektedir (Kamer ve Şimşek, 2016: 664). Bu bilim dalının Cumhuriyetin ilanı ile birlikte şekillenmesinde rol alan pek çok yasal düzenlemeler yapılmıştır (Erdoğan, 2011: 12). Bu yasal düzenlemelerden bazıları; ilköğretimin zorunlu hale gelmesi (1924 Anayasası md.87), eğitimin ilk defa millileştirildiği Tevhidi Tedrisat Kanunu (3 Mart 1924), 1973 tarihinde yürürlüğe giren 1739 sayılı Milli Eğitim Temel Kanunu'nda da, ülkemiz eğitim sisteminin amacı ve temel esasları ifade edilmektedir. Sekiz Yıllık Zorunlu Eğitim Kanunu (16 Temmuz 1997), Özel Öğretim Kurumları Kanunu (8 Şubat 2007), Zorunlu Eğitimin 12 yıla çıkarılması (11 Nisan 2012) vb. olarak ifade edilebilir.

Yukarıda ifade edilen kanunlar içinde genel olarak en fazla üzerinde durulması gereken ülkemiz eğitim sisteminin amacı ve temel esaslarının ifade edildiği 1973 tarihinde yürürlüğe giren 1739 sayılı Milli Eğitim Temel Kanunu'dur. Kanunun 2. maddesinde Türk Milli Eğitimi'nin genel amacı⁴: "*Türk Milletinin bütün fertlerini, Atatürk inkılâp ve ilkelerine ve Anayasa'da ifadesini bulan Atatürk milliyetçiliğine bağlı, Beden, zihin, ahlak, ruh ve duygu bakımlarından dengeli ve sağlıklı şekilde geliştirmek ve topluma karşı sorumluluk duyan; yapıcı, yaratıcı ve verimli kişiler olarak yetiştirmek, İlgi, istidat ve kabiliyetlerini geliştirerek gerekli bilgi, becerisine göre bir meslek sahibi olmalarını sağlamak*" olarak ifade edilmiştir. Kanunun 4. ve 17. maddeleri arasında yer alan 14 maddede ise Türk Milli Eğitimi'nin Temel İlkeleri ifade edilmiştir. Buna göre eğitim hizmetlerinin temel ilkeleri şu şekildedir⁵: *1- Genellik ve eşitlik ilkesi, 2- Ferdin ve toplumun ihtiyaçları ilkesi, 3- Yönelme ilkesi 4- Eğitim hakkı ilkesi, 5- Fırsat ve imkân eşitliği ilkesi, 6- Süreklilik ilkesi, 7- Atatürk İnkılâp ve İlkeleri ve Atatürk Milliyetçiliği ilkesi 8- Demokrasi eğitimi ilkesi 9- Laiklik ilkesi 10- Bilimsellik ilkesi, 11- Planlılık ilkesi, 12- Karma eğitim ilkesi 13- Eğitim kampusları ve okul ile ailenin işbirliği ilkesi, 14- Her yerde eğitim ilkesidir.*

Tüm bu amaç ve ilkeler doğrultusunda Türk Eğitim Sistemi'nin tarihi gelişimi yaşanmış ve yaşanmaktadır. Özellikle 1990'lı yıllarda yapılan; 7. ve 8. Beş Yıllık Kalkınma Planları, 14. 15. ve 16. Milli Eğitim Şura Kararları'nda (1993-1999) alınan kararlar, Avrupa Birliği (AB) Türkiye İlerleme Raporları (İlk olarak 1997 AB Türkiye İlerleme Raporu yayınlanmıştır) doğrultusunda yaşanan çağdaşlaşma gelişmeleri vb. çalışmalar neticesinde yeniden yapılanma çalışmalarına hız verilmiştir (Gülcan, 2016: 8).

1.2. Türk Milli Eğitim Sisteminin Genel Yapısı

Türk Milli Eğitim Sistemi'nin genel yapılanmasına bakıldığında örgün ve yaygın eğitim olmak üzere iki ana başlık altında yapılanmaya gidildiğini görmekteyiz. Örgün eğitim kapsamında okulöncesi eğitim, ilköğretim, ortaöğretim, yükseköğretim kurumları; yaygın eğitim kapsamında ise halk eğitimi merkezleri vb. kurum ve kuruluşların faaliyetleri yer almaktadır. Yönetimsel yapı bakımından eğitim sistemimiz ise merkez örgütü (Milli Eğitim Bakanlığı) çatısı altında ana hizmet birimleri, yardımcı birimler ve merkez örgütünün emir ve direktifleri doğrultusunda hareket eden taşra örgütleri şeklinde bir yapılanmaya sahiptir. Bu yapılanmaya Cumhuriyetin ilanı ile başlamış olup Cumhuriyetin ilanından sonra iktidar sahiplerinin ve halkın beklentileri doğrultusunda eğitim sisteminin yapısında sürekli siyasi otoriteye bağlı değişikliklere gidilmiştir. Yapılan her değişiklik uygulamada eleştirilere maruz kalmıştır. Zira yapılan pek çok değişiklik iyi bir planlama yapılmadan gerçekleştirilmeye çalışılmıştır. İyi bir planlama yapılması noktasında bir ülkenin iyi bir eğitim sistemine sahip olması bunun için de eğitim sisteminin amacının net bir şekilde belirlenmesi gerekir. Ülkemizde bu konu ile ilgili gelişmiş ülkelere göre eksiklikler hissedilmektedir. Yapılan yasal düzenlemelerde eğitimin genel amacı (çocuk ve gençlerin topluma sağlıklı ve verimli bir şekilde uyum sağlamalarına yardım etme bakımından) teoride ve uygulama arasında kopukluklarla dolu (Çubukçu, vd., 2016: 447) olduğu düşünülmektedir.

⁴http://mevzuat.meb.gov.tr/html/temkanun_0/temelkanun_0.html (erişim: 22.06.2014)

⁵http://mevzuat.meb.gov.tr/html/temkanun_0/temelkanun_0.html (erişim: 22.06.2014)

Teori ve uygulama arasındaki kopukluk ülke ekonomisinin de olumsuz etkilenmesine neden olabilmektedir. Zira ülkemizde eğitimden sorumlu bakanlık olan Milli Eğitim Bakanlığı'nın teknolojik yenilikleri takip etme noktasında özellikle son beş yıldır ciddi yatırımlar yaptığı bilinmektedir. 2011-2012 yılında pilot uygulamaları yapılan FATİH (Fırsatları Artırma ve Teknolojiyi İyileştirme Hareketi) projesi uygulanmaya başlanarak eğitim sistemi alt yapısında iyileştirmelere gidilmiştir (Karabacak, 2015: 700). Bu iyileştirmelerle birlikte insan kaynaklarının geliştirilmesine yönelik politikaların uygulamadaki başarı şansı da artırılmaya başlanmıştır. Ancak verimliliği sağlayacak, beşeri sermayeyi güçlendirecek çalışmaların eğitim politikalarında yeterince yer alamaması ya da eğitim politikalarının yeterince uygulanmaması sorunu (Biewer, vd., 2015: 288) dünya ülkelerinde olduğu gibi ülkemizde de tartışma konusu olmaktadır.

2. TÜRK MİLLİ EĞİTİM SİSTEMİ VE YERELLEŞME

Eğitim hizmetlerinin yerelleşmesi noktasında gelişmekte olan dünya ülkelerinin pek çoğunda olduğu gibi ülkemizde de yapılan akademik çalışmalar genel olarak eğitim bütçesinin düzenlenmesi üzerinde yoğunlaşmıştır (Özdemir ve Beltekin, 2012:43). Yerelleşmenin hangi boyutlarda yapılması gerektiği sorunsalı konusunda özellikle eğitim müfredatının hazırlanması, eğitim kadrosunun belirlenmesi ve özlük haklarının takibi, eğitim müfredatının ve yasal düzenlemelerin yapılması ve takibinin sağlanması vb. konularda yapılan (Bucak 2000, Çınkır 2002, Türkoğlu 2004, Kurt 2006, Topaloğlu 2012, Öz 2013, Karataş vd., 2017) çalışmalar da literatürdeki yerini almaktadır

2.1. Kavram Olarak Yerelleşme

Yerinden yönetim (yerelleşme) bazı kamu hizmetlerinin merkezi yönetim dışındaki kamu tüzel kişileri tarafından yürütülmesidir. Başka bir ifade ile yerinden yönetim, merkezden yönetim ilkesinin tersine kamu hizmetlerinden bir bölümünün merkezi idare teşkilatı (devletin tüzel kişiliği) ve hiyerarşisi dışında yer alan kamu tüzel kişileri tarafından yürütülmesini öngören bir ilkedir (Günday, 2002: 61). Eğitim hizmetlerinin yerelleşmesi de eğitimin merkezi idare (Milli Eğitim Bakanlığı) dışındaki belediye, il özel idaresi vb. yerel otoritelerce yürütülmesi olarak değerlendirilebilir (Gözler, 2008: 28-29). Eğitim hizmetlerinde yerelleşme düşüncesi yetki aktarımının kapsamı ve yapısına göre hangi gücün, ne ölçüde, kime ve nasıl aktarıldığına göre sınıflandırılabilir (Ömür, 2017: 13). Yetki aktarımının kapsamı ve yapısına göre eğitim hizmetlerinin yerelleşmesi alanında öncelikle ekonomi ve sonrasında teknolojide yaşanan gelişmeler neticesinde 1970'li yıllardan sonra siyasi ve idari boyutuyla ciddi anlamda araştırmalar yapılmaya başlanmıştır. Bu dönemde güçlü merkezi yönetim sistemine dayanan Keynezyen Düşünce Sistemi dağılmış ve neticede yerelleşme konusunda önemli adımlar atılmıştır. Bu adımlar her alanda olduğu gibi eğitim alanında da etkisini göstermeye başlamıştır (Tekdere, 2013: 69). Bu etkiden tüm dünya ülkelerinde olduğu gibi Türkiye'de kendisine düşen payı almıştır.

2.2. Yerelleşmenin Türk Milli Eğitim Sistemi İçerisindeki Yeri ve Gelişimi

Cumhuriyetin ilanı ile birlikte eğitim sistemimizde eğitim birliği sağlanmış ve yeni eğitim sistemimizin temelleri atılmıştır (Kurt, 2006: 61). Ancak bu temeller üzerine günün gereklerine, teknolojik değişime paralel inşa edilecek sistem değişiklikleri genellikle zamanında yapılamamıştır. Hükümet programları, 5 yıllık kalkınma planları, milli eğitim şura kararları çerçevesinde eğitim hizmetlerinde zaman zaman sistem değişikliği veya iyileştirmesi yapılmaya çalışılmış ancak çok da başarılı olamamıştır (Bucak, 2000: 51).

Başarısızlığın ana nedenlerinden bazıları; eğitim hizmetlerinin geliştirilememesi, çağın gereklerine uygun hale getirilememesi ve sistemdeki sorunların tam olarak algılanamaması olarak ifade edilebilir. Bu noktada eğitimin yerelleşmesi konusunu siyasal iktidarların çok fazla gündemlerinde tutamaması, genel olarak partiler üstü bir eğitim politikasının da oluşturulamaması önemli diğer başlıklar içerisindedir (Gedikoğlu, 2005: 74-75). Bu nedenle sürekli değişiklik yapma ihtiyacı duyulan Türk Eğitim Sistemi'nde eğitim politikaları, ideolojik görüşlerin ve siyasetin etkisinde uzun vadeli kaliteli bir sistem üretememektedir. Uzun vadeli sistem üretememenin gerekçelerinden biri de uzun süre merkeziyetçi yönetimden hizmet alan yerel halkın her şeyi merkez tarafından yapılmasını isteme arzusudur (Atay, 2010: 830). Bu ve benzeri nedenlerle eğitim hizmetlerinin yerelleşmesi ve hizmet kalitesinin artması konusunda ciddi bir adım atılamamıştır (Kösterelioğlu ve Bayar, 2014:183).

Literatür çalışmalarında değerlendirilmesi yapılan konulardan biri de eğitim hizmetlerinin yerelleşmesi konusundaki yasal düzenlemelerden biri olan Millî Eğitim Bakanlığı Eğitim Bölgeleri ve Eğitim Kurulları Yönergesidir. Yönergede eğitim bölgelerinin oluşturulması ve eğitim bölgesinde faaliyette bulunabilmenin ilkeleri tanımlanmıştır. Ancak uygulamada yeterince yerel yönetimlere yetki ve sorumluluk bırakılamamıştır. Esasen yerel yönetimlerin de eğitimin yerinden yönetimi ile ilgili planlı gündemlerinin bulunmadığı da bilinmektedir (Ölmez ve Tombul, 2011: 177). Eğitim hizmetlerinin yerelleşmesi konusunda yapılan yasal düzenlemelerden bir diğeri de Toplam Kalite Yönetimi ve Müfredat Laboratuvar

Okulları Yönetmeliği'dir. Bu yönetmelik kapsamında seçilen pilot okullarda OECD ülkelerinin pek çoğunda uygulanan modelde her okulun kendine has gereksinimlerinin bulunduğu kabul edilerek programların geliştirilmesinde okul düzeyine önemli yetki ve sorumluluklar verilmiştir. Ancak ülkemizde bu yönetmelik kapsamında seçilen ve pilot uygulaması yapılan okullarda etkin sonuçlar alınamamıştır (Dönmez, 2002: 70-71).

Eğitim hizmetlerinin yerelleşmesi alanında yukarıda ifade edilen yasal düzenlemeler dışında yerel yönetimlere 2000 yılı sonrasında eğitim alanında görev ve sorumluluklar yükleyen yasal düzenlemelere baktığımızda en önemli düzenlemenin 2003 yılında hazırlanan Kamu Yönetimi Temel Kanunu Tasarısı'nın olduğu görülmektedir⁶. Söz konusu tasarıda eğitim hizmetlerinin yerelleşmesini ilgilendiren konularda "yerindenlik, hizmetten yararlananların ihtiyacına ve hizmetin sonucuna odaklılık, kamu hizmetlerinde sivil toplum örgütlerinin görüşlerinden yararlanılması" ilkeleri dikkatleri çekmektedir."

Yine 2000 sonrası dönemde çıkarılan 5393 Sayılı Belediye Kanunu'nun 4. maddesinde belediyelere eğitim hizmetlerinde yetki ve sorumluluklar verilmiştir. Bu kapsamda belediyelere mahalli müşterek olma kaydı ile "devlete ait her derecedeki okul binalarının inşaatı ile bakım ve onarımını yapabilir veya yaptırabilir, her türlü araç gereç ve malzeme ihtiyaçlarını karşılayabilir." şeklinde görev ve sorumluluk verilmiştir.

Benzer şekilde 2004 yılında kabul edilen 5216 Sayılı Büyükşehir Belediyesi Kanunu'na göre; "büyükşehir belediyelerinin gerektiğinde eğitim ve kültür hizmetleri için bina ve tesisler yapmak, kamu kurum ve kuruluşlarına ait bu hizmetlerle ilgili bina ve tesislerin her türlü bakımını, onarımını yapmak ve gerekli malzeme desteğini sağlamak" şeklinde düzenleme yapılmıştır. Büyükşehir olmayan illerde il özel idarelerine eğitim alanında görev ve sorumluluklar yükleyen 5302 Sayılı İl Özel İdaresi Kanunu'na göre il özel idareleri; çocuk yuvaları ve yetiştirme yurtları; ilk ve orta öğretim kurumlarının arsa temini, binalarının yapım, bakım ve onarımı ile diğer ihtiyaçlarının karşılanmasına ilişkin hizmetleri il sınırları içinde yapmakla görevli ve yetkili kılınmıştır. Bunun dışında yerinden yönetim kuruluşlarının en küçük birimi olan köylerde ise 1924 yılında kabul edilen 442 Sayılı Köy Kanunu'na göre; "Köyde maarif idarelerinin vereceği örneğe göre bir mektep yapmak köylünün bilgisini artıracak kitap getirtmek" köy yönetiminin görev ve sorumlulukları arasında sayılmıştır.

Eğitim hizmetlerinde yerelleşme çabaları çerçevesinde ifade edilen yasal düzenlemeler yanında Dünya Bankası gibi uluslararası kuruluşların da yönlendirmesi söz konusudur. Dünya Bankası'nın eğitim hizmetlerinin yerelleşmesi ile ilgili düşüncesinin ifade edildiği bir tanımlamada; "eğitim hizmetlerinin yerelleşmesi; karar verme gücünün merkezi idareden yerel idarelere, sivil toplum örgütlerine ve okullara devredilmesidir" şeklindedir (Keskin, 2008: 617). Yani eğitim hizmetlerinde yerelleşme ilkesi sadece yerel yönetimlerin eğitim hizmetlerinde etkinliğinin artırılması şeklinde değildir. Zira ülkemizde 1980 sonrası Dünya Bankası'nın da neo-liberal politikalarına uyularak yapılan özelleştirme çalışmaları, özel okulların teşviki vb. yasal düzenlemeler neticesinde eğitim hizmetlerinin yerelleşmesi alanında önemli bir yol alınmıştır (Ömür, 2017: 10). Bu konuda özellikle gösterilen çabaların, Uluslararası Para Fonu [IMF], Dünya Bankası [DB], Dünya Ticaret Örgütü [DTÖ] ve Avrupa Birliği [AB] gibi uluslararası aktörler ile ulusal kamu yetkililerince politik ve mali gerekçeler yoluyla ortaya konulmaya çalışıldığı gözlenmektedir.

Eğitimde yerelleşmenin gerekçeleri arasında ilk olarak mali nedenler yer almakla birlikte eğitimsel gelişme, etkililiğin artması, politik gücün yeniden dağılımının sağlanması gibi gerekçeler de yer almaktadır. Eğitimin yerelleştirilmesiyle birlikte, yerel koşullara duyarlı, yerel gereksinimleri karşılayacak öğretim programını tasarlanmasının mümkün olacağı ifade edilmektedir. Bunun yanı sıra öğretim materyallerinin satın alınması, öğretmen istihdamının ve bunların dağıtımının çok uzun zaman aldığı belirtilmektedir. Bu bakış açısına göre, birçok bürokratik sürecin ortadan kaldırılması ile daha üretken bir eğitim sisteminin sağlanarak, kayda değer nitelikte bir ilerleme sağlanacağına inanılmaktadır. Etkililik söylemiyle, eğitimde yerelleşmenin karar alma gücü, eğitime erişim, israf ve kötü yönetimden kaynaklanan sorunların üstesinden gelinebileceği dile getirilmektedir (UNESCO, 2007: 15).

Söz konusu gerekçelerin belirtilerek, eğitim hizmetlerinde yerelleşmenin amaçlarının netlik kazanması gerektiği Dünya Bankası'nca da vurgulanmaktadır. Buna göre eğitimde yerelleşmenin önündeki engeller sorgulanmalı, çeşitli aktörlerin rolleri belirlenmelidir (Fiske, 1996: 35-37).

⁶ 15.07.2004'te Türkiye Büyük Millet Meclisi (TBMM) Genel Kurulunda kabul edilerek 5227 Sayılı "Kamu Yönetiminin Temel İlkeleri ve Yeniden Yapılandırılması Hakkında Kanun" şeklini almıştır. Cumhurbaşkanı tarafından söz konusu Kanun, Türkiye Büyük Millet Meclisi'ne iade edilmiştir.

3. EĞİTİM HİZMETLERİNDE YERELLEŞME SORUNSALI: YEREL İDARECİLER VE MERKEZİ YÖNETİM YETKİLİLERİ AÇISINDAN AMPİRİK BİR DEĞERLENDİRME

3.1. Araştırmanın Amaç ve Önemi

Çalışmada; yerelleşme ile birlikte eğitim sisteminde yaşanabilecek sorunların neler olabileceği ve bu sorunlar karşısında her iki tarafın yani merkezi idarenin ve yerel yönetimlerin bakış açılarının belirlenmesi amaçlanmaktadır. Bu amaç çerçevesinde konunun hem yerel yöneticiler nezdinde hem de merkezi idare temsilcileri nezdinde ele alınması planlanmıştır. Böylece her iki taraf açısından eğitim hizmetlerinde yerelleşme sorunsalının değerlendirilmesi mümkün olacaktır. Literatür incelemesi yapıldığında yukarıda ifade edilen iki farklı grubun konu hakkında görüşlerinin bölgesel düzeyde analiz edildiği yeterli akademik çalışmanın yapılmadığı dikkatleri çekmektedir. Bu yönüyle yapılan bu çalışma ile literatüre katkı sağlanması ümit edilmektedir.

3.2. Araştırma Evreni ve Örneklemi

Araştırmanın örneklemi; Afyonkarahisar İl Milli Eğitim Müdürlüğü (30 kişi) ve Afyonkarahisar Belediyesi (30 kişi) olmak üzere toplam 60 kişi oluşturmuştur. Analize dahil edilen iki kurumda çalışan; başkan, başkan yardımcıları, müdür, müdür yardımcıları, birim sorumlusu, birim amiri, şef vb. görevlerde bulunan yetkili sayısı yani araştırmanın evreni yaklaşık 80 olarak tespit edilmiştir. Bu yönüyle örnek evrenin tüm evreni temsil noktasında anlamlı sonuçlar ortaya çıkaracağı düşünülmüştür.

3.3. Veri Toplama Araçları ve Verilerin Analizi

Çalışmanın amacını yansıtabilecek anket formu hazırlanırken, literatürde konu ile ilgili yapılan akademik çalışmalardan yararlanılmıştır (Colley vd., 2002, Jamieson, 2009, Koçak, 1995, Taşçı, 2008, Yılmaz ve Altunkurt, 2011, Sarıçay, 2006, Gürler Hazman ve Küçükilhan, 2016). Yüz yüze anket yöntemi uygulanarak gerçekleştirilen analizde elde edilen veriler SPSS istatistik programına girilerek öncelikle Cronbach's Alfa Güvenirlik Testine tabi tutulmuştur. Anket verilerinin literatürde ifade edildiği üzere güvenilir sonuçlar ortaya çıkarması üzerine verilerin normal dağılım sağlayıp sağlamadığı analiz edilmiştir. Bunun için Kolmogorov Simirmov Testi yapılmıştır. Kolmogorov Simirmov Testi sonucunda verilerin normal dağıldığı görülmüştür ($p < 0,05$). Böylece normal dağılım şartı sağlanmadığından, nonparametrik testlerin kullanılması gerektiği tespit edilmiştir. Bu anlamda iki bağımsız grup arasındaki farkın önemini sınamak için kullanılan nonparametrik test, Mann Whitney U Testinden yararlanılmıştır (Gürbüz ve Şahin, 2016:248).

3.4. Bulgular

İl genelinde 2015 yılı itibarı ile 255'i merkezde olmak üzere toplamda 930 okul ve bu okullarda toplam 138.527 öğrenci bulunmaktadır. Okul öncesi dönemde (3-6 yaş) okullaşma ortalaması %38.32 ve derslik başına düşen öğrenci sayısı 19'dur. Temel eğitimde derslik başına düşen öğrenci sayısı 21 ve okullaşma oran ortalaması ise 102,12'dir. Ortaöğretimde ise derslik başına düşen öğrenci sayısı 24 iken okullaşma oran ortalaması 82,99'dur⁷. Türkiye genel ortalamalarına bakıldığında 2015 yılı itibarı ile okul öncesi dönemde (3-6 yaş) okullaşma ortalaması % 50,46 iken Afyonkarahisar ilinde bu oranın Türkiye ortalamasına göre biraz daha iyi konumda olduğu ancak yeterli olmadığı görülmektedir. Her ne kadar bu rakamlar yeterli görülmesi de Türkiye İstatistik Kurumunun 2014 yılında yaptığı eğitimde memnuniyet durum anketinde Afyonkarahisar ili %88,9 ile Türkiye'nin en iyi ili olarak değerlendirilmiştir⁸.

İldeki öğretmen sayısı ise yeterli görülmemektedir. 2016 yılı itibarı ile ücretli olarak norm kadroda görevlendirilen eğitim fakültesi mezunu sayısı (383), lisans mezunu sayısı (eğitim fakültesi hariç) (272), ön lisans mezunu sayısı (111) toplamda ücretli görevlendirilen öğretmen sayısı (766) olurken norm kadro ihtiyacı ise (1101) olarak tespit edilmiştir⁹. 2017 yılı itibarı ile ildeki kamuya ait toplam okul sayısı: 838, derslik sayısı: 7.715, öğrenci sayısı: 132.522, öğretmen sayısı: 8.713'tür.

Genel hatları ile ildeki eğitim hizmetlerine ilişkin sayısal veriler yukarıda belirtildiği gibidir. Bu veriler de dikkate alınarak araştırma sorunsalı çerçevesinde belirlenen hipotezler ve hipotezlere ilişkin yapılan analiz sonuçları ise aşağıda belirtildiği gibidir.

HO: Eğitim hizmetlerinin yerelleşmesi sorunsalına ilişkin yerel ve merkezi idare yetkilileri (belediyeler ile il milli eğitim müdürlüğü yöneticileri) arasında anlamlı bir farklılık yoktur.

⁷Afyonkarahisar İl Milli Eğitim Müdürlüğü 2015-2019 stratejik planı

https://afyon.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2015_12/24025744_afyonmem20152019stratejikplan.pdf(Erişim: 20.02.2017)

⁸Afyonkarahisar İl Milli Eğitim Müdürlüğü Dergisi 2015, <http://afyon.meb.gov.tr/www/e-dergi/dosya/29>(Erişim: 20.02.2017)

⁹<http://www.afyonhaber.com/afyonda-ucretli-ve-norm-ogretmen-sayisi-degismedi/139833/>(Erişim: 21.02.2017)

HA: Eğitim hizmetlerinin yerelleşmesi sorunsalına ilişkin yerel ve merkezi idare yetkilileri (belediyeler ile il milli eğitim müdürlüğü yöneticileri) arasında anlamlı bir farklılık vardır.

Analize dâhil edilecek değişken olarak belirlenen ve “SORUNSA” olarak isimlendirilen değişken, 16 adet alt değişkenin ortalaması alınarak oluşturulmuştur. Eğitim hizmetlerinde yerelleşme sorunu hakkında katılımcıların görüşleri, 16 adet alt değişkenden oluşan sorular ile ölçülmeye çalışılmıştır.

Tablo 1: Eğitim Hizmetlerinin Yerelleşmesi Sorunsalına İlişkin Mann Witney U Testi

Grup	N	Sıra Ortalaması	Sıra Toplamı	U	p
Belediye Yöneticileri	30	33,92	1017,5	347,5	,129
İl Eğitim Müdürlüğü Yöneticileri	30	27,08	812,5		

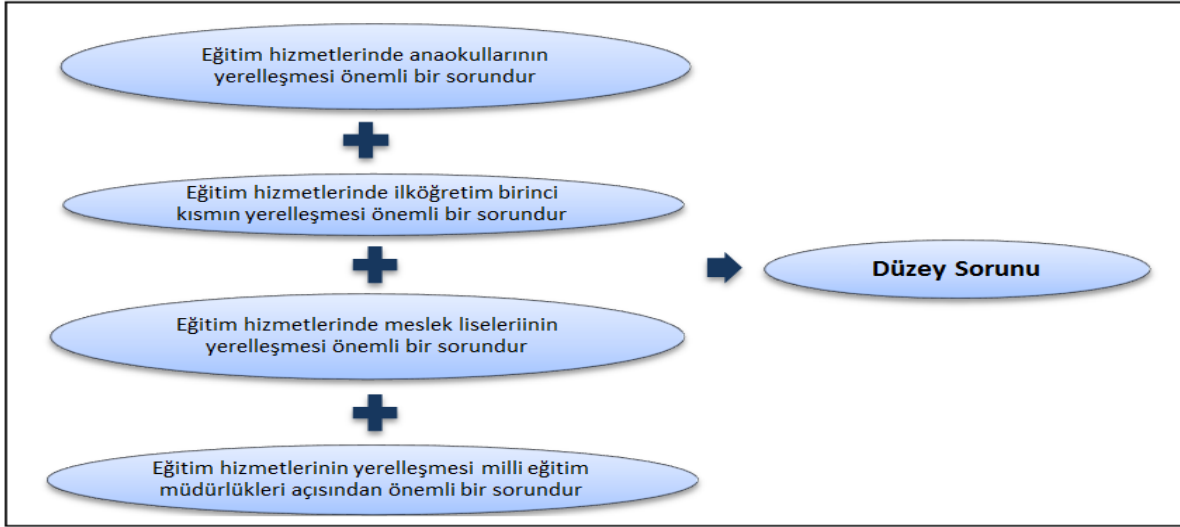
Test sonuçlarına göre belediye yöneticileri ile il milli eğitim müdürlüğündeki yönetici statüsündeki kişiler arasında eğitim hizmetlerinin yerelleşme sürecinde karşılaşılan sorunlar hakkındaki görüşleri bakımından anlamlı bir fark bulunmamaktadır (U: 347, 50, p>0.05).

Buradan hareketle; “HO: Eğitim hizmetlerinin yerelleşmesi sorunsalına ilişkin yerel ve merkezi idare yetkilileri (belediyeler ile il milli eğitim müdürlüğü yöneticileri) arasında anlamlı bir farklılık yoktur”, hipotezi kabul edilmektedir. Söz konusu sorunlar 16 alt değişken ile değerlendirilmiştir. Bu alt değişkenler, 5 temel kategoride karşımıza çıkmaktadır. Tarafımızdan gruplandırılan bu kategoriler;

- Kategori 1: **(Düzy sorunu):** Yerelleşmenin hangi eğitim öğretim düzeyinde gerçekleştirilebileceğini ele alan sorunları ifade etmektedir.
- Kategori 2: **(Siyasi ve toplumsal sorunlar):** Toplumsal bütünlük ve siyasi kültür açısından oluşabilecek sorunları ifade etmektedir.
- Kategori 3: **(Mali sorunlar):** Yeterli kaynak sahibi olamama ve mali kaynak sağlanamaması sorunlarını ifade etmektedir.
- Kategori 4: **(Paydaş katkısı sorunu):** Yeterli düzeyde paydaş katkısı sağlanamaması sorunlarını ifade etmektedir.
- Kategori 5: **(Yetki ve sorumluluk ayrımı sorunu):** Eğitim sisteminde emir komuta zincirinin net çizgilerle belirlenememesi sonucu oluşacak yetki ve sorumluluk çatışması sorunu ifade etmektedir.

Yukarıda ifade edilen 5 farklı kategoriyi daha detaylı olarak incelediğimizde, yerelleşmenin hangi eğitim öğretim düzeyinde gerçekleştirilebileceğini ele alan sorunlarla ilgili düzey sorunu aşağıdaki Şekil 1 de ifade edilmiştir. Şekil 1 incelendiğinde eğitim hizmetlerinin anaokulları düzeyinde, ilköğretim birinci kademe düzeyinde, meslek liseleri düzeyinde veya eğitim hizmetlerinin tümüyle yerelleşmesi düzeyinde ele alındığı görülmektedir. Bu sorunlar çerçevesinde eğitim hizmetlerinin yerelleşme sorunsalı içinde hangi düzeyde yerelleşmenin ilk olarak değerlendirilebileceği önem arz etmektedir. Yapılacak analiz ile belirlenen sorunsallar kapsamında, gerek yerel idarenin gerekse merkezi idarenin hemfikir olup olmadıkları önemli bir bulgu olacaktır.

Şekil 1: Yerelleşmenin Hangi Eğitim Öğretim Düzeyinde Gerçekleştirilebileceğini Ele Alan Sorunlar

Siyasi ve toplumsal sorunlar başlığı altında toplumsal bütünlük ve siyasi kültür açısından oluşabilecek sorunlar yer almaktadır. Bunlar özellikle toplumsal bütünlük, sosyal barış ve huzur açısından önem arz etmektedir. Bu sorunlar karşısında sadece yerel idarecilerin değil, merkezi idare temsilcilerinin de hemfikir olması beklenmektedir.

Şekil 2: Toplumsal Bütünlük ve Siyasi Kültür Açısından Oluşabilecek Sorunları İfade Etmektedir.

Eğitim hizmetlerinde yerelleşme konusunda tartışılan önemli bir sorun da yerelleşmenin mali boyutudur. Bu noktada yerelleşmenin doğuracağı muhtemel mali sorunların değerlendirilmesine yönelik 3. Kategori olarak ele aldığımız mali sorunlar aşağıda (şekil 3'de) gösterilmiştir.

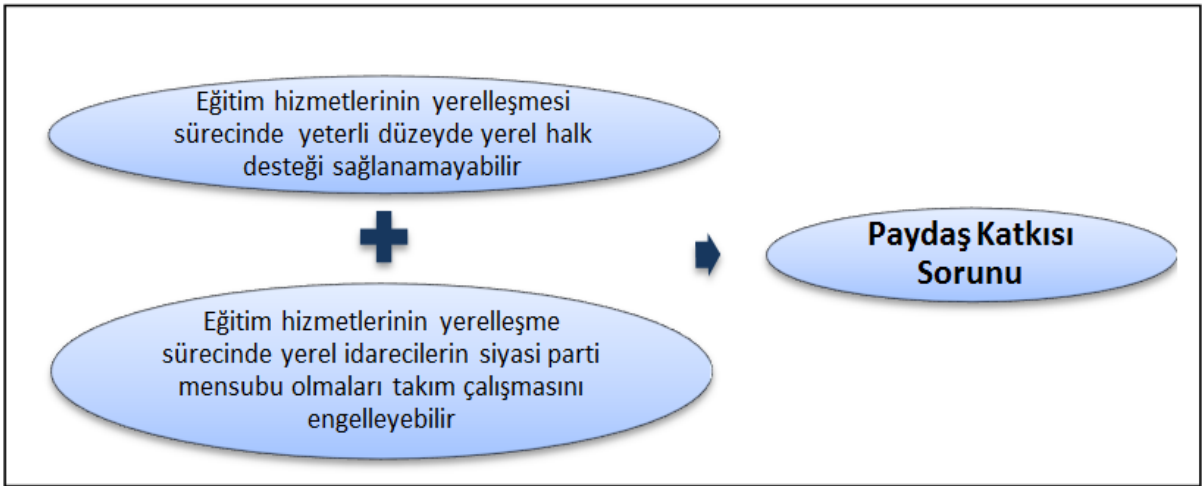

Şekil 3: Yeterli Kaynak Sahibi Olamama ve Mali Kaynak Sağlanamaması Sorunlarını İfade Etmektedir.

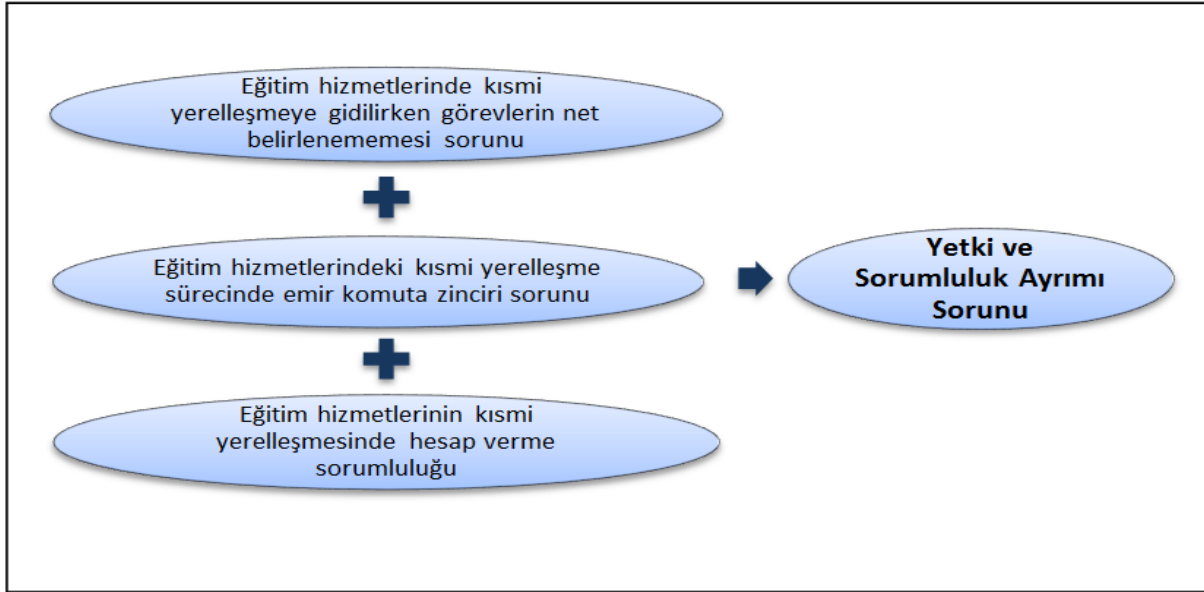
Mali sorunlar ve paydaş katkısı sorunları başlığı altında mali nitelikteki sorunlar ile eğitim hizmetlerindeki yerelleşme sürecinin sürdürülmesinde önem arz eden yerel halkın ve siyasi aktörlerin katkıları ele alınmaktadır. Bunlar özellikle eğitim sisteminin başarısı için önem arz eden engeller olup, bu sorunlar karşısında sadece yerel idarecilerin değil merkezi idare temsilcilerinin de hemfikir olması beklenmektedir. Bu beklenti doğrultusunda 4. Kategoride değerlendirdiğimiz paydaş katkısı sorunu aşağıda (şekil 4'de) görülmektedir.

Şekil 4: Yeterli Düzeyde Paydaş Katkısı Sağlanamaması Sorunlarını İfade Etmektedir.

Eğitim hizmetlerinde yerelleşmeye gidilmesi ile birlikte yaşanabilecek muhtemel sorunlardan bir tanesi olan ve çalışmada 5. Kategori olarak değerlendirdiğimiz yetki ve sorumluluk ayrımı sorunu aşağıda (şekil 5'de) görülmektedir.

Şekil 5: Eğitim Sisteminde Yetki ve Sorumluluk Çatışması Sorununu İfade Etmektedir.

Bu sorunlar çerçevesinde eğitim hizmetlerinin yerelleşme sorunsalı, alt boyutlar halinde ele alarak tasarlanan hipotezler;

HO (Düzy sorunu): Eğitim hizmetlerinde yerelleşmenin hangi eğitim öğretim düzeyinde gerçekleştirilebileceği sorunsalına ilişkin yerel ve merkezi idare yetkilileri (belediyeler ile il milli eğitim müdürlüğü yöneticileri arasında) arasında anlamlı bir farklılık yoktur.

HO (Siyasi ve toplumsal sorunlar): Eğitim hizmetlerinde yerelleşmesinde toplumsal bütünlük ve siyasi kültür açısından oluşabilecek sorunlara ilişkin yerel ve merkezi idare yetkilileri (belediyeler ile il milli eğitim müdürlüğü yöneticileri arasında) arasında anlamlı bir farklılık yoktur.

50

HO (Mali sorunlar): Eğitim hizmetlerinde yerelleşmesinde yeterli kaynak sahibi olamama ve mali kaynak sağlanamaması sorunlara ilişkin yerel ve merkezi idare yetkilileri (belediyeler ile il milli eğitim müdürlüğü yöneticileri arasında) arasında anlamlı bir farklılık yoktur.

HO (Paydaş katkısı sorunu): Eğitim hizmetlerinde yerelleşmesinde yeterli düzeyde paydaş katkısı sağlanamaması sorunlara ilişkin yerel ve merkezi idare yetkilileri (belediyeler ile il milli eğitim müdürlüğü yöneticileri arasında) arasında anlamlı bir farklılık yoktur.

HO (Yetki ve sorumluluk ayrımı sorunu): Eğitim hizmetlerinde yerelleşmesinde emir komuta zincirinin net çizgilerle belirlenememesi sorunlara ilişkin yerel ve merkezi idare yetkilileri (belediyeler ile il milli eğitim müdürlüğü yöneticileri arasında) arasında anlamlı bir farklılık yoktur.

Tablo 2: Hipotez Testinin Alt Değişkenler İtibariyle Ele Alındığı Mann Witney U Testi

Alt Boyutlar (Toplam 16 Değişken)	Gruplar	N	Sıra Ortalaması	Sıra Toplamı	U	p
Düzy Sorunu (4 Değişken ile Ölçülmüştür)	Belediye yöneticileri	30	33,17	995,00	370,00	0,233
	İl Eğitim Müdürlüğü yöneticileri	30	27,83	835,00		
Siyasi ve Toplumsal Sorunlar (3 Değişken ile Ölçülmüştür)	Belediye yöneticileri	30	30,98	929,50	435,50	0,828
	İl Eğitim Müdürlüğü yöneticileri	30	30,02	900,50		
Mali Sorunlar (4 Değişken ile Ölçülmüştür)	Belediye yöneticileri	30	32,48	974,50	390,50	0,376
	İl Eğitim Müdürlüğü yöneticileri	30	28,52	855,50		
Paydaş Katkısı Sorunu (2 Değişken ile Ölçülmüştür)	Belediye yöneticileri	30	32,22	966,50	398,50	0,431
	İl Eğitim Müdürlüğü yöneticileri	30	28,78	863,50		
Yetki ve Sorumluluk Ayrımı Sorunu (3 Değişken ile Ölçülmüştür)	Belediye yöneticileri	30	33,73	1012,00	353,00	0,133
	İl Eğitim Müdürlüğü yöneticileri	30	27,27	818,00		

Eğitim hizmetlerinin yerelleşmesi sorunsalına ilişkin yerel ve merkezi idare yetkilileri (belediyeler ile il milli eğitim müdürlüğü yöneticileri arasında) arasında anlamlı bir farklılık olup olmadığını test etmek için sorunsal; 5 farklı kategoride değerlendirilmiştir. Tablo 2’de görüldüğü üzere belirlenen 5 farklı kategoride yerel ve merkezi idare temsilcileri arasında anlamlı bir farklılık yoktur ($p>0.05$). Bu sonuç çalışmanın temel bulgusu olup, beklenen niteliktedir. Çünkü hem merkezi idarenin hem de yerel yönetimlerin konu hakkında hemfikir kalmaları yani sorunlar konusunda uzlaşmaları, beklenen çözüm önerilerinin geliştirilmesinde yadsınamaz öneme sahiptir. Bu sayede sorunlar konusunda uzlaşan yetkililerin çözüm geliştirmeleri sürecinde de uzlaşmaya sahip olabilecekleri ihtimali artmaktadır. Bu durum elbette herhangi bir politika geliştirmenin vazgeçilmezidir.

SONUÇ

Yerel düzeyde eğitim sisteminde yaşanan sorunların belirlenmesi ve eğitim hizmetlerinin yerelleşme sürecinde yaşanabilecek muhtemel sorunlar hakkında yerel ve merkezi idare temsilcilerinin görüşlerinin değerlendirildiği çalışmada; karşılaşılabilecek sorunlar beş kategoride değerlendirilmiştir.

Buna göre öncelikle 1. kategoride yer alan düzey sorununa (Yerelleşmenin hangi eğitim öğretim düzeyinde uygulanacağı) kanun koyucunun yerel ve merkezi idare temsilcilerinin çoğunluğunun görüşünü alarak düzenleme yapmasının daha faydalı olacağı ortaya çıkmaktadır. Bunun dışında en önemli hususlardan biri 2. kategoride belirtilen siyasi ve toplumsal sorunlar dikkate alınarak Türk Eğitim Sisteminde bir düzenleme yapılmalıdır.

Yerelleşme ile ilgili bir çalışma yapılması düşünülürse önemli sorunlardan biri olan işin mali boyutunun (3. kategori mali sorunlar) iyi planlanması gerekmektedir. Yerelleşmeye gidilirse eğitim hizmetlerine genel bütçeden kaynak aktarılıp aktarılmayacağı, aktarılması durumunda hangi düzeylerde veya alanlarda kaynak aktarımının uygun olacağı stratejik olarak büyük önem arz etmektedir. Merkezi idare, yerel idarelerin kaynak sıkıntısı çekmemesi için ek vergi vb. kaynak konulması veya paydaşların bölgesel

düzeyde eğitim hizmetlerine katkısını artırmak için eğitim harcamalarının ödenecek vergilerden düşülmesi gibi bir yola başvurması düşünülebilir (kategori 4).

Yukarıda ifade edilen dört kategori ile ilgili sorunların çözüme kavuşturulması noktasında dikkat edilmesi gereken önemli bir husus da eğitim sisteminde hiyerarşik yönetim şeklinin net çizgilerle belirlenmesi gerektiğidir.

Belirlenen beş farklı kategori ile ilgili yapılan analizler neticesinde yerel ve merkezi idare temsilcilerinin eğitim hizmetlerinin yerelleşmesi durumunda yaşanabilecek sorunlara bakış açısında farklılık olmadığını bizlere göstermiştir. Bu sonuç çalışmanın temel bulgusu olup merkezi idarecilerin ve yerel yöneticilerin eğitim hizmetlerinin yerelleşme sürecinde yaşanan sorunlar hakkında uzlaştıklarını göstermektedir. Sorunlar noktasında uzlaşılması çözüm noktasında da uzlaşma ihtimalini gündeme getirmektedir. Bundan sonra yapılacak akademik çalışmalarda, merkezi ve yerel idarecilerin eğitim hizmetlerinin yerelleşme sürecinde karşılaşılabilecekleri sorunların çözümü hakkında getirilecek önerilerin belirlenmesinin ve hangi noktalarda uzlaştıklarının tespitinin faydalı olacağı düşünülmektedir.

Bu araştırma sorunsalı çerçevesinde yapılacak olan analizler ile her ne kadar sadece yerel nitelikte sonuçlar elde edilmiş olsa da; bulguların ülke düzeyinde genellemesinin mümkün olup olamayacağı araştırılmalıdır. Ülke genelinde bir uygulama yapılırsa yerelleşme sorunsalı içinde hangi düzeyde yerleşmenin ilk olarak değerlendirilebileceği ayrıca siyasi ve mali sorunların nasıl aşılabileceği, paydaş katkısının nasıl artırılacağı vb. konular tartışılabilir.

KAYNAKÇA

- Atay, B. (2010), "Yerel Yönetimlerin Eğitim Yönetimine Katkısı", 9. Sınıf Öğretmenliği Eğitimi Sempozyumu. Elazığ [http:// www.pegem.net/akademi/sempozyumbildiri_detay.aspx?id=121918](http://www.pegem.net/akademi/sempozyumbildiri_detay.aspx?id=121918).
- Biewer, G. Buchner T. Shevlin M. Fiona S. Jan S. Sárka K. Miguel F. Mario Toboso M. Susana Rodríguez D. (2015), Path ways to Inclusion in European Higher Education Systems, *European Journal of Disability Research*, V.9(4), 278-289.
- Bucak, E. B. (2000), *Eğitimde Yerelleşme*. Ankara: Detay Yayıncılık
- Çınkır, Ş. (2002), "Eğitim Yönetiminde Yerelleşmenin Üstünlükleri ve Sakıncaları", *Eğitim Araştırmaları Dergisi*. 8, 101-110.
- Çubukçu, Z., Yılmaz, B. Y., ve İnci, T. (2016), "Karşılaştırmalı Eğitim Programları Araştırma Eğilimlerinin Belirlenmesi – Bir İçerik Analizi", *Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim Dergisi*.5(1), 446-468.
- Dönmez, B. (2002), "Bir Okul Geliştirme Modeli Olarak Laboratuvar Okulları Uygulamasının Değerlendirilmesi", *Eğitim ve Bilim Dergisi*, C.27, S.126 70-83.
- Erdem, H.H. (2012), "Edgar Morin'de İnsanlık Durumu ve Geleceğin Eğitimi Düşüncesi", *FLSF (Felsefe ve Sosyal Bilimler Dergisi)*, 2012 Bahar, S.13, 75-88
- Erdoğan, İ. (2016). Eğitim Psikolojisine Dair Ontolojik Bir Değerlendirme, *Hasan Ali Yücel Eğitim Fakültesi Dergisi* Cilt:13-2, Sayı:25, 2016-1, 89-102.
- Fiske, E. B., (1996), *Decentralization of Education Politics and Consensus*, The World Bank, Washington, D.C.
- Gedikoğlu, T. (2005), "Avrupa Birliği Sürecinde Türk Eğitim Sistemi: Sorunlar ve Çözüm Önerileri", *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, C.1, S.1, Haziran 2005, 66-80.
- Gözler, K. (2008), *İdare Hukuku Dersleri*. İstanbul: Ekin Yayınevi.
- Gülcan, M.G. (2016), *Avrupa Birliği ve Eğitim*, Ankara: Pegem Akademi.
- Günday, M. (2002), *İdare Hukuku*. Ankara: İmaj Yayınları.
- Gürbüz, S. ve Şahin, F. (2016), *Sosyal Bilimlerde Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayınevi.
- Gürler Hazman, G. Küçükilhan, M. (2016), "Yarı Kamusal Mal ve Hizmet Olarak Temel Eğitim Hizmetleri: Sorunlar ve Çözüm Önerilerine Bölgesel Bir Bakış", *Uluslararası Ekonomik Araştırmalar Dergisi*, C.2, S.2. 63-80.
- Gürsel, M., (2012), *Türk Eğitim Sistemi ve Okul Yönetimi*, (Kavramlar, Süreçler ve Uygulamalar), Konya: Eğitim Kitabevi.
- Jamieson, P. (2009), "The Matter of Informal Learning Planning for Higher Education", *Planning for Higher Education*, S. 37 (2), 18-25.
- Kamer, S.T. Şimşek, A.S. (2016), "Türk Eğitim Tarihi Dersine Yönelik Öğretmen Adaylarının Tutumlarının Ölçülmesi", *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi (KEFAD)*.C.17, Sayı 2, Ağustos 2016, 663-678.
- Karabacak, N. (2015), "Türk Eğitim Sistemindeki FATİH Projesinin CIPP Modeline Göre İncelenmesi". *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*. C.11(3). 700-719.
- Karataş S., Eşberk, Y., Taş, A., ve Topçu B. (2017), "Okul Yöneticilerinin Eğitimle İlgili Kararlara Katılmada Karar Mercileri ve Yerinden Yönetim Anlayışına İlişkin Görüşleri", *Journal of Theoretical Educational Science / Kuramsal Eğitimbilim Dergisi*, Vol. 10 Issue 1, 73-94.
- Kerimoğlu, E. Kızılçelik, S. Gündüz M. (1996), *Eğitim Sosyolojisi, Sosyoloji Teorileri-3*. İzmir: Saray Kitapevleri.
- Keskin, N., E., (2008), "Dünya Bankası ve Eğitimde Yerelleşme: Kamu Okullarında İşletmecilik", *Küreselleşme ve Demokratikleşme Uluslararası Sempozyumu Bildiri Kitabı*, Akdeniz Üniversitesi İİBF Yayını, 617-624.
- Koçak Usluel, Y. (1995), "Milli Eğitim Bakanlığı Merkez Örgütü Yöneticilerinin Yerelleşme Konusundaki Görüşleri", *Doktora Tezi*, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara

Kösterelioğlu, İ. ve Bayar, A. (2014), "Türk Eğitim Sisteminin Sorunlarına İlişkin Güncel Bir Değerlendirme", *International Journal of Social Science* Number: 25-1, 177-187.

Kurt, T. (2006), "Eğitim Yönetiminde Yerelleşme Eğilimi", *Kastamonu Eğitim Dergisi*, C. 14(1), 61-72.

Minzu, I. F. (2015), "Educational System - A Priority Concern of The European Union", *Internal Auditing & Risk Management*, C.3(39). 1-9.

Oni, J. O. Jegede A. A. Osisami, R. A. Illo. C. O. Lawal. R. O. and Fabinu. F. A. (2016), "Enhancing Access to and Quality of Basic Education Through Head Teachers Leadership Functions", *International Journal of Educational Administration and Policy Studies. Academic Journals*, Vol. 8(4), 33-36.

Ölmez, C. ve Tonbul Y. (2011), "Eğitim Yönetiminin Yerelleşmesi Sürecinde Bir Uygulama: Eğitim Bölgeleri Danışma Kurulları", *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*. Yıl:11, S.21.153-179.

Ömür, Y., E., (2017), "Eğitimde Neoliberal Yerelleşme ve Eleştirisi", *Trakya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, C.7, S.1, 10-25.

Öz Y. (2013). "Eğitim Paydaşlarının Türk Eğitim Sisteminin Yerelleşme Süreci Hakkında Görüşlerine İlişkin Bir Araştırma", Yüksek Lisans Tezi, Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir.

Özdemir, B. Ş. ve Beltekin, N. (2012), "Türk Eğitim Sisteminin Dönüşümünde Uluslararası Aktörler: IMF ve Dünya Bankası Örnekleri", *Yüzüncü Yıl Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, C. 9(1). 33-55.

Sarıçay, N. (2006), *Türkiye'de Eğitim Sektörünün Sorunları, Eğitimin Ekonomik Boyutu ve Çözümleri*, İzmir Ticaret Odası Araştırma ve Meslekleri Geliştirme Müdürlüğü Arge Bülteni.

Serter, N., (2014), "Türkiye'de Milli Eğitim Sistemi ve Sorunlar", *Yeni Türkiye Dergisi Türk Eğitimi Özel Sayısı*, S.58., 99-109.

Taşdemir, M. (2006), "Türk Eğitim Sistemi Zorunlu Öğretim 'de (İlköğretim) Toplulaştırma Uygulaması", Gazi Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi, Dergisi, C.7, S.1, 15-20.

Taşçı, H. (2008). "Yerel Yöneticiler ve Okul Yöneticilerinin Eğitimde Yerelleşmeye İlişkin Kendilerini Hazır Görme Durumları", *Yüksek Lisans Tezi*, Çanakkale On Sekiz Mart Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Çanakkale.

Tekdere, M. (2013). "Eğitim Hizmetlerinin Yerelleşmesinin Ekonomik, Sosyal ve Siyasal Boyutları: Türkiye'de Uygulanabilirliği", Yüksek Lisans Tezi, Uşak Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Uşak.

Türkoğlu, R. (2004), "Eğitimde yerelleşme sorununa kamu yönetimi temel kanunu tasarısı ve yerel yönetim yasa tasarısının getirdiği çözümler konusunda yerel yöneticilerin görüşleri". *İ.Ü. Eğitim Fakültesi Dergisi*, C.5 S.(8), <http://web.inonu.edu.tr/~efdergi/dergi/Turkoglu.htm>

Topaloğlu, H. (2012), "Türkiye'deki Eğitim Sendikaları Genel Merkez Yöneticilerinin Eğitim Yerelleşmesi ile İlgili Görüşleri", *Yüksek Lisans Tezi*, Ondokuz Mayıs Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Samsun.

Yayla, A. (2014), "Eğitim Kavramının Etik Açısından Analizi", *Yüzüncü Yıl Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi* C.11(1). 15.02.2017. <http://efdergi.yyu.edu.tr>

Yılmaz, K. Altınkurt. Y. (2011), Öğretmen Adaylarının Türk Eğitim Sisteminin Sorunlarına İlişkin Görüşleri, *Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi*, C.8(1). 942-973.

İnternet kaynakları

Afyonkarahisar İl Milli Eğitim Müdürlüğü 2015-2019 stratejik planı. 20.02.2017, https://afyon.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2015_12/24025744_afyonmem20152019stratejikplan.pdf

Afyonkarahisar İl Milli Eğitim Müdürlüğü Dergisi. 20.02.2015, <http://afyon.meb.gov.tr/www/e-dergi/dosya/29>

Colley, H. Hodkinson, P. Malcolm, J. 2002. *Non-Formal Learning: Mapping the Conceptual Terrain, a Consultation Report Other University of Leeds*, http://www.infed.org/archives/etexts/colley_informal_learning.htm, (12.06.2016).

Milli Eğitim Bakanlığı Web Sitesi http://mevzuat.meb.gov.tr/html/temkanun_0/temelkanun_0.html, 22.06.2016.

Unesco, (2012), *Decentralized Finance and Provision of Basic Education*, Bangkok, <https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000216312> (Erişim: 12.12.2017)